

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/124/2000

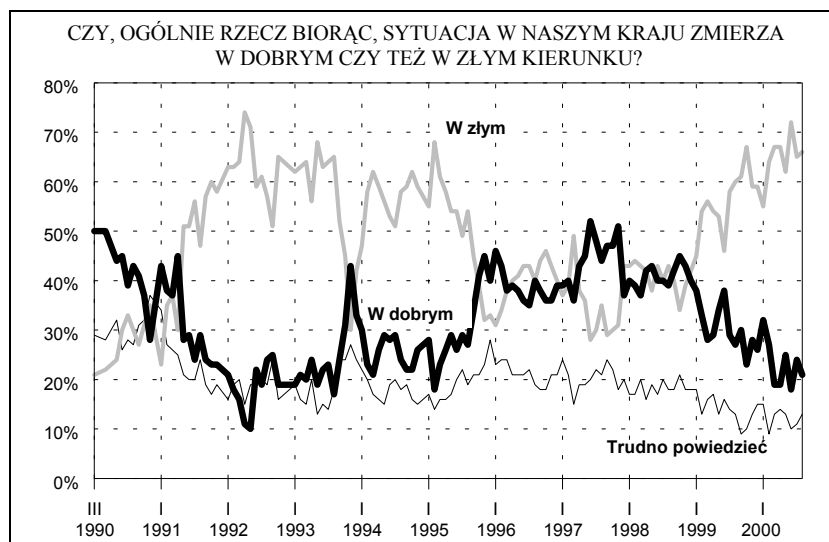
NASTROJE SPOŁECZNE W SIERPNIU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, SIERPIEŃ 2000

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ◆ W sierpniu oceny rozwoju ogólnej sytuacji w kraju niewiele się zmieniły. Nieznacznie (z 24% do 21%) zmalał odsetek ankietowanych, którzy uważają, że sytuacja w Polsce zmierza w dobrym kierunku. Nadal wyraźnie przeważają oceny krytyczne (66%).

- ◆ Nie zmieniły się opinie o sytuacji politycznej i gospodarczej w kraju. Połowa ankietowanych (51%) ma krytyczny stosunek do sytuacji politycznej, niewielu (6%) określa ją jako dobrą. Dominuje też niezadowolenie z sytuacji gospodarczej (59%). Tylko 7% badanych ocenia ją pozytywnie.
- ◆ Stabilne pozostają ogólne opinie o sytuacji w zakładach pracy respondentów, nieco zmalał (z 34% do 31%) odsetek ocen krytycznych. Jedna trzecia aktywnych zawodowo (33%) uważa, iż kondycja ich zakładów jest dobra, i tyle samo osób określa ją jako przeciętną.
- ◆ W stosunku do lipca nie zmieniły się oceny warunków materialnych gospodarstw domowych respondentów oraz poziomu życia ich rodzin. Średnio co drugi ankietowany (w zależności od pytania 46% i 53%) uznaje kondycję materialną swoich rodzin za przeciętną. Jako złą określa ją odpowiednio 27% i 32% respondentów. Co piąty badany wyraża pozytywną opinię o swoich warunkach materialnych i poziomie życia.
- ◆ Prognozy dotyczące rozwoju w najbliższym roku ogólnej sytuacji w Polsce, a także sytuacji politycznej i gospodarczej pozostają stabilne. Nieco bardziej optymistyczne niż w lipcu są przewidywania dotyczące kondycji zakładów pracy. Nie zmieniły się prognozy poziomu życia respondentów i ich rodzin.

W sierpniu¹ nastroje społeczne pozostają niemal na takim samym poziomie jak na początku lipca, kiedy to nastąpiła ich poprawa m. in. w związku z zakończeniem kryzysu w koalicji AWS-UW. Niewielkie zmiany (w granicach błędu statystycznego) odnotowaliśmy jedynie w ocenach dotyczących rozwoju ogólnej sytuacji w Polsce, a także w prognozach sytuacji gospodarczej kraju. Nieco lepsze są także oceny i prognozy odnoszące się do kondycji zakładów pracy. Pozostałe wskaźniki nie zmieniły się, co pozwala uznać, że obecnie stan nastrojów społecznych ustabilizował się na poziomie sprzed rozpadu koalicji rządowej.

OCENY

W porównaniu z sondażem lipcowym oceny rozwoju ogólnej sytuacji w kraju niewiele się zmieniły. Nieznacznie (o 3 punkty) zmalał jedynie odsetek ankietowanych, którzy uważają, że sytuacja w Polsce zmierza w dobrym kierunku. Obecnie opinie pozytywne wyraża jedna piąta badanych, większość jednak to oceny krytyczne.

Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1999				2000							
	w procentach											
W dobrym	30	23	28	26	32	27	19	19	25	18	24	21
W złym	61	67	59	59	55	64	67	67	62	72	65	66
Trudno powiedzieć	9	10	13	15	13	9	13	14	13	10	11	13

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (123) przeprowadzono w dniach 4-7 sierpnia 2000 roku na 1028-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych Polaków.

Zdecydowaną przewagę opinii negatywnych odnotowaliśmy we wszystkich grupach społeczno-demograficznych. Aprobata rozwoju ogólnej sytuacji w kraju częściej niż inni wyrażają ankietowani znajdujący się w dobrym położeniu społecznym - ludzie z wyższym wykształceniem, najlepiej sytuowani, zadowoleni ze swoich warunków materialnych, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji. Natomiast im gorsze położenie badanych (niższe wykształcenie, dochody, poziom życia), tym na ogół częstsze opinie, że sytuacja w Polsce zmierza w złym kierunku.

Oceny w tej sprawie zależą także od orientacji politycznej respondentów - prawicowe poglądy wiążą się z większą akceptacją i mniejszym krytycyzmem. Pozytywną ocenę kierunku rozwoju sytuacji w kraju najczęściej wyraża elektorat UW oraz - w drugiej kolejności - AWS. Potencjalni wyborcy UW są jednak bardziej krytyczni niż sympatycy AWS, a w stosunku do lipca ich oceny wyraźnie się pogorszyły. Niemniej jednak zarówno w elektoracie UW, jak i AWS przeważają opinie pozytywne, natomiast wśród wyborców pozostałych partii oraz osób niezdecydowanych i niezamierzających uczestniczyć w ewentualnych wyborach nadal zdecydowanie dominuje krytycyzm.

Tabela 2

Potencjalne elektoraty partii i ugrupowań politycznych	Ocena kierunku rozwoju sytuacji w kraju*			
	dobry		zły	
	VII 2000	VIII 2000	VII 2000	VIII 2000
	w procentach			
UW	63	52	31	38
AWS	50	45	37	32
SLD	17	18	73	75
PSL	15	11	83	83
Niezdecydowani	21	25	62	58
Niezamierzający głosować	15	13	76	76
* Pominięto „trudno powiedzieć”.				

Od lipca nie zmieniły się opinie o sytuacji politycznej w kraju - pozostają one na poziomie notowanym przed kryzysem koalicyjnym. Nadal połowa ankietowanych wyraża niezadowolenie z sytuacji politycznej w Polsce, co trzeci uznaje ją za przeciętną i niewielu ocenia ją pozytywnie.

Tabela 3

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1999				2000							
	w procentach											
- dobra	9	6	10	8	8	8	5	5	9	4	7	6
- ani dobra, ani zła	36	35	38	40	41	37	32	34	36	25	33	33
- zła	45	50	43	44	42	47	52	51	44	63	50	51
Trudno powiedzieć	10	9	9	8	9	8	10	9	11	8	10	10

We wszystkich grupach społeczno-demograficznych negatywne opinie o sytuacji politycznej zdecydowanie przeważają nad pozytywnymi. Częściej niż inni wyrażają je - z jednej strony - badani z wyższym wykształceniem, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, z drugiej natomiast - robotnicy niewykwalifikowani i rolnicy. Prawicowe poglądy badanych wiążą się z mniejszym krytycyzmem w ocenie sytuacji politycznej w kraju.

W porównaniu z sondażem lipcowym nie zmieniły się opinie o sytuacji gospodarczej Polski - pozostają one obecnie na poziomie sprzed kryzysu koalicyjnego. W dalszym ciągu dominuje niezadowolenie ze stanu gospodarki. Jako przeciętną ocenia sytuację gospodarczą ponad jedna czwarta badanych, niewielu zaś wyraża się o niej pozytywnie.

Tabela 4

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1999				2000							
	w procentach											
- dobra	10	8	10	10	12	12	7	8	9	6	8	7
- ani dobra, ani zła	27	28	34	33	33	30	28	28	26	25	30	28
- zła	60	60	53	52	50	55	61	59	60	64	58	59
Trudno powiedzieć	4	4	3	5	5	3	4	5	5	5	4	6

Negatywne oceny sytuacji gospodarczej zdecydowanie przeważają nad pozytywnymi we wszystkich grupach społeczno-demograficznych. Krytyczne opinie o gospodarce najczęściej wyrażają rolnicy i robotnicy niewykwalifikowani, renciści, ludzie niezadowoleni

z własnych warunków materialnych, gorzej sytuowani, a także mieszkańcy wsi i małych miast. Im większe natomiast miejsce zamieszkania, tym mniejszy krytycyzm w ocenie stanu gospodarki. Opinie te zależą także od poglądów politycznych - badani o lewicowych poglądach są znacznie bardziej krytyczni niż osoby, które deklarują orientację prawicową.

Na poziomie ogólnym od wielu miesięcy stabilne pozostają opinie o sytuacji w zakładach pracy respondentów. Obecnie są one nieco lepsze niż w lipcu - zmalał (o 3 punkty) odsetek ocen krytycznych. Opinie te są wyraźnie podzielone - jedna trzecia aktywnych zawodowo pozytywnie ocenia kondycję swojego zakładu, tyle samo osób określa ją jako przeciętną i nieco mniej (31%) wyraża się o niej krytycznie. Oceny te różnią się jednak w zależności od sektora gospodarki, w którym usytuowane są zakłady. Obecnie najlepiej oceniana jest kondycja spółek o własności mieszanej - prywatnej i państwowej. W stosunku do lipca nastąpiła w tym sektorze wyraźna poprawa (przybyło ocen pozytywnych, ubyło zaś neutralnych i negatywnych). Dobrze oceniana jest też sytuacja zakładów sektora prywatnego poza rolnictwem, jednak w ciągu miesiąca jej ocena nieco się pogorszyła. Bardziej krytycznie oceniają kondycję swoich zakładów pracownicy instytucji państwowych i publicznych, natomiast niezmiennie najbardziej negatywnie, choć nieco lepiej niż w lipcu sytuację własnych gospodarstw oceniają rolnicy indywidualni.

Opinie o sytuacji w zakładach pracy zależą przede wszystkim od dochodów przypadających na osobę w rodzinie, oceny warunków materialnych gospodarstwa domowego oraz poziomu wykształcenia. Wyraźną przewagę ocen pozytywnych nad negatywnymi odnotowujemy u badanych znajdujących się w najlepszym położeniu społecznym - najlepiej sytuowanych, zadowolonych ze swoich warunków materialnych, mających wyższe i średnie wykształcenie, wśród przedstawicieli kadry kierowniczej i inteligencji oraz pracowników umysłowych niższego szczebla. Najmniej zadowoleni z kondycji swoich miejsc pracy są natomiast pracownicy uzyskujący najniższe dochody na osobę w rodzinie, badani, którzy źle oceniają swoje warunki materialne, mają podstawowe wykształcenie, a szczególnie - rolnicy.

Tabela 5

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1999				2000							
	w procentach											
Respondenci aktywni zawodowo (ogółem)												
N=	570	559	556	549	562	550	644	509	555	550	496	525
– dobra	27	31	33	32	32	29	31	30	30	31	31	33
– ani dobra, ani zła	33	26	30	30	30	31	33	31	33	31	35	33
– zła	37	40	35	35	35	37	33	36	34	36	34	31
Trudno powiedzieć	3	3	2	4	3	2	3	3	3	2	1	3
Pracownicy instytucji państwowych i publicznych												
– dobra	24	24	33	26	33	30	28	23	26	35	26	28
– ani dobra, ani zła	37	32	34	33	33	34	32	34	35	28	38	38
– zła	38	39	33	38	34	35	38	38	37	36	35	33
Trudno powiedzieć	1	5	1	3	0	1	2	5	3	0	0	1
Pracujący w spółkach o własności prywatnej i państwowej												
– dobra	33	37	40	41	44	30	37	37	43	38	34	44
– ani dobra, ani zła	28	27	28	31	27	36	37	34	30	27	35	26
– zła	37	33	30	22	26	33	23	28	23	32	31	26
Trudno powiedzieć	2	3	2	6	2	1	3	2	4	3	0	4
Pracujący w sektorze prywatnym poza rolnictwem												
– dobra	35	49	41	41	41	45	41	40	41	36	44	40
– ani dobra, ani zła	40	25	32	31	35	32	39	30	35	40	33	34
– zła	23	25	23	25	20	21	18	27	20	23	23	23
Trudno powiedzieć	2	1	4	3	4	2	3	2	3	2	1	3
Pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych												
– dobra	3	2	8	14	3	5	1	1	2	1	0	8
– ani dobra, ani zła	12	5	18	23	16	13	5	19	25	21	24	16
– zła	81	90	72	64	81	82	94	80	73	74	76	76
Trudno powiedzieć	4	3	2	0	0	0	0	0	0	3	0	0

W stosunku do badania lipcowego nie zmieniły się oceny warunków materialnych gospodarstw domowych respondentów oraz ogólnego poziomu życia ich rodzin. Około połowy ankietowanych (w zależności od pytania 46% i 53%) uznaje kondycję materialną

swoich rodzin za przeciętną. Druga co do wielkości grupa (odpowiednio 27% i 32%) określa ją jako złą. Pozytywną opinię o swoich warunkach materialnych i poziomie życia wyraża jedna piąta badanych.

Tabela 6

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1999				2000							
	w procentach											
- dobre	19	21	24	23	22	22	17	22	21	21	19	22
- ani dobre, ani zle	45	46	45	43	46	47	43	46	46	43	49	46
- zle	36	33	30	33	32	31	40	32	33	36	32	32

Tabela 7

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1999				2000							
	w procentach											
- dobrze	22	22	26	23	23	24	19	23	22	21	19	20
- ani dobrze, ani zle	52	50	52	49	51	50	50	49	52	49	52	53
- zle	26	28	22	27	26	26	31	28	26	30	28	27
Trudno powiedzieć	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0

Oceny warunków materialnych gospodarstw domowych respondentów i poziomu życia ich rodzin są silnie powiązane - co oczywiste - z położeniem społeczno-ekonomicznym respondentów, a także - choć słabiej - z ich sytuacją życiową oraz miejscem zamieszkania. Im lepiej są wykształceni, mają wyższe miesięczne dochody *per capita* w rodzinie oraz wyższy status zawodowy, tym częściej pozytywnie oceniają poziom życia i warunki materialne własnej rodziny. Dobrymi ocenami tych dziedzin wyróżniają się także uczniowie i studenci. Natomiast im gorsze jest położenie badanych, tym wyższy wśród nich odsetek wyrażających niezadowolony z kondycji materialnej swoich rodzin. Szczególnie wysoki jest on wśród osób będących w najtrudniejszej sytuacji życiowej - najgorzej sytuowanych, bezrobotnych, rencistów oraz rolników. Odsetek niezadowolonych jest większy także wśród mieszkańców wsi niż miast. Dane te wskazują na utrzymujące się silne zróżnicowanie kondycji materialnej polskich rodzin.

PROGNOZY

W stosunku do poprzedniego pomiaru nie zmieniły się prognozy ogólnej sytuacji w Polsce. Nadal przeważa opinia (44%), że w najbliższym roku sytuacja w kraju się nie zmieni. Wprawdzie niemal jedna ósma ankietowanych (12%) wyraża nadzieję na poprawę, jednak prawie trzy razy więcej osób (34%) spodziewa się zmian na gorsze.

Tabela 8

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskazania respondentów według terminów badań											
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1999				2000							
	w procentach											
Poprawi się	13	11	15	12	17	14	10	11	12	10	12	12
Nie zmieni się	44	46	43	46	46	45	43	44	44	43	44	44
Pogorszy się	37	36	33	34	31	37	38	36	36	39	36	34
Trudno powiedzieć	6	7	9	8	6	5	9	9	8	8	8	10

Przewidywania dotyczące rozwoju sytuacji w kraju wiążą się z oceną własnych warunków materialnych - im jest ona lepsza, tym częściej badani wyrażają nadzieję na poprawę. Zależą także od poglądów politycznych - prawicowa orientacja bardziej niż lewicowa skłania do optymizmu. W elektoratach partyjnych najczęściej optymistów odnotowujemy wśród zwolenników UW.

Tabela 9

Potencjalne elektoraty partii i ugrupowań politycznych	Prognoza rozwoju ogólnej sytuacji w kraju*					
	poprawa		bez zmian		pogorszenie	
	VII 2000	VIII 2000	VII 2000	VIII 2000	VII 2000	VIII 2000
	w procentach					
UW	21	35	55	50	23	8
AWS	31	22	34	38	25	20
SLD	10	11	46	43	39	42
PSL	12	10	46	47	37	38
Niezdecydowani	11	14	38	41	40	29
Niezamierzający głosować	6	7	37	48	46	35
* Pominięto „trudno powiedzieć”.						

Od lipca prognozy sympatyków UW wyraźnie się poprawiły. Obecnie ponad czterokrotnie więcej z nich przewiduje zmianę na lepsze sytuacji w Polsce (35%) niż jej pogorszenie (8%). Na drugim miejscu sytuuje się elektorat AWS, w którym obserwujemy równowagę prognoz optymistycznych i pesymistycznych. W pozostałych elektoratach oraz wśród osób niezdecydowanych i niezamierzających uczestniczyć w ewentualnych wyborach pesymizm jest znacznie częstszy niż nadzieja na poprawę sytuacji w kraju.

Nie zmieniły się również prognozy odnoszące się do sytuacji politycznej: nadal ponad połowa ankietowanych nie spodziewa się żadnych zmian w tej dziedzinie, a odsetek pesymistów (21%) jest znacznie wyższy niż optymistów (12%).

Tabela 10

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1999				2000							
	w procentach											
– poprawi się	12	14	13	12	12	11	8	10	13	14	14	12
– nie zmieni się	51	49	55	56	57	58	54	53	57	48	50	52
– pogorszy się	24	24	20	22	19	20	26	22	17	25	21	21
Trudno powiedzieć	13	13	12	10	12	11	12	15	12	13	15	15

W stosunku do lipca nieznacznie poprawiły się prognozy sytuacji gospodarczej w najbliższym roku - ubyło (o 3 punkty) osób, które przewidują jej pogorszenie. Nadal jednak połowa badanych sądzi, że nic się w tej dziedzinie nie zmieni, a pesymiści (26%) ponad dwukrotnie przeważają nad optymistami (12%).

Tabela 11

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1999				2000							
	w procentach											
– poprawi się	15	13	17	14	16	15	10	13	13	13	13	12
– nie zmieni się	42	47	47	52	52	53	49	48	53	47	47	50
– pogorszy się	35	30	27	27	22	26	30	29	25	31	29	26
Trudno powiedzieć	9	10	9	8	10	6	10	10	9	9	11	12

Na poziomie ogólnym nieco poprawiły się prognozy dotyczące kondycji zakładów pracy respondentów - wzrósł (o 4 punkty) odsetek osób spodziewających się poprawy, zmalał (o 5 punktów) przekonanych, że sytuacja w najbliższym roku się nie zmieni. Obecnie mniej niż połowa aktywnych zawodowo (46%) nie spodziewa się żadnych zmian w sytuacji swoich zakładów, a optymiści (20%) są równie liczni jak pesymiści (21%).

Tabela 12

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1999				2000							
	w procentach											
Respondenci aktywni zawodowo (ogółem)												
N=	569	555	565	552	566	548	641	512	555	557	494	529
- poprawi się	20	13	20	19	17	14	15	12	17	17	16	20
- pozostanie bez zmian	49	50	47	45	51	48	50	53	50	48	51	46
- pogorszy się	23	27	26	26	22	29	25	25	24	25	23	21
Trudno powiedzieć	8	9	7	10	10	9	9	10	9	10	10	13
Pracownicy instytucji państwowych i publicznych												
- poprawi się	18	15	17	15	14	9	9	10	13	20	13	18
- pozostanie bez zmian	47	47	53	45	56	56	53	55	50	48	54	51
- pogorszy się	28	30	26	32	22	28	28	26	26	25	21	20
Trudno powiedzieć	7	8	4	8	8	7	9	9	11	7	12	10
Pracujący w spółkach o własności prywatnej i państwowej												
- poprawi się	21	12	16	30	25	12	17	16	22	22	22	23
- pozostanie bez zmian	56	60	44	40	47	48	56	54	49	46	51	42
- pogorszy się	18	21	33	21	22	28	16	19	19	20	20	21
Trudno powiedzieć	5	7	6	10	6	12	11	10	10	13	8	14
Pracujący w sektorze prywatnym poza rolnictwem												
- poprawi się	22	15	31	23	22	26	24	13	24	13	22	25
- pozostanie bez zmian	55	58	48	51	55	50	51	53	56	58	49	48
- pogorszy się	13	19	11	16	14	17	16	24	12	16	18	15
Trudno powiedzieć	10	8	10	11	10	8	9	9	8	13	11	12
Pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych												
- poprawi się	12	5	17	10	12	2	2	6	3	13	3	6
- pozostanie bez zmian	36	31	33	41	37	35	40	51	40	36	47	41
- pogorszy się	46	46	47	45	46	54	58	38	57	49	48	48
Trudno powiedzieć	6	18	4	3	5	9	0	5	0	3	2	6

Opinie w tej kwestii różnią się jednak w zależności od sektora gospodarki, w którym usytuowane są zakłady. Najkorzystniejsze są prognozy zatrudnionych w sektorze prywatnym poza rolnictwem, nieco mniej optymistyczne są przewidywania osób pracujących w spółkach o własności mieszanej - prywatnej i państwowej, a jeszcze mniej - pracowników instytucji państwowych i publicznych. Niezmiennie najbardziej pesymistyczne są prognozy pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych.

Stabilne pozostają przewidywania dotyczące poziomu życia respondentów i ich rodzin. Niemal co drugi badany (46%) uważa, że za rok jemu i jego rodzinie będzie się żyło tak samo jak obecnie, a pesymiści (27%) znacznie przeważają nad optymistami (16%).

Tabela 13

Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:	Wskazania respondentów według terminów badań											
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
	1999				2000							
	w procentach											
- lepiej	16	14	16	12	17	14	13	15	13	14	14	16
- tak samo	49	47	49	48	51	53	52	48	52	49	48	46
- gorzej	26	29	23	31	24	26	26	24	25	27	28	27
Trudno powiedzieć	9	10	12	10	8	7	9	13	10	10	10	11

Stabilizacja nastrojów społecznych na poziomie sprzed rozpadu koalicji AWS-UW oznacza, że obecnie większość ankietowanych krytycznie ocenia rozwój sytuacji w Polsce, ponad połowa ma również negatywne opinie o sytuacji gospodarczej i politycznej w kraju. Jednocześnie tylko niespełna jedna trzecia badanych wyraża się krytycznie o kondycji swoich zakładów pracy, o warunkach materialnych własnych gospodarstw domowych oraz poziomie życia swoich rodzin. Widać więc, że na nastroje społeczne bardziej wpływa sfera makrospołeczna, postrzegana głównie przez pryzmat przekazów medialnych, niż te dziedziny życia, o których opinie kształtują się na podstawie codziennych doświadczeń respondentów.

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

A N E K S

Tabela 1. Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?

(%)

	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	21	66	13	1028
Płeć				
Mężczyźni	26	64	10	488
Kobiety	17	68	15	540
Wiek				
18-24 lat	28	62	10	147
25-34	28	60	12	182
35-44	16	69	15	200
45-54	19	70	11	195
55-64	19	72	9	129
65 lat i więcej	19	65	17	175
Miejsce zamieszkania				
Wieś	17	69	14	385
Miasto do 20 tys.	18	72	10	112
20-100 tys.	24	67	9	205
101-500 tys.	26	61	14	202
501 tys. i więcej mieszk.	27	58	15	124
Wykształcenie				
Podstawowe	15	72	12	285
Zasadnicze zawodowe	20	70	9	319
Średnie	23	61	15	338
Wyższe	35	49	16	86
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	32	50	18	60
Prac. umysł. niż. szczebla	17	63	20	86
Pracownicy fiz. - umysł.	14	68	17	78
Robotnicy wykwalifikowani	26	68	6	141
Robotnicy niewykwalifik.	24	66	10	46
Rolnicy	12	81	7	38
Pracujący na własny rach.	28	54	18	64
Bierni zawodowo				
Renciści	12	70	18	131
Emeryci	20	69	11	188
Uczniowie i studenci	27	64	9	59
Bezrobotni	26	66	7	90
Gospodynie domowe i inni	26	64	10	46
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	22	64	15	170
społce właścicieli				
prywatnych i państwa	30	59	11	81
sekt. pryw. poza rolnict.	23	66	12	237
prywatnym gosp. rolnym	9	77	14	57
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	20	72	8	117
276-399	11	76	13	101
400-549	18	71	12	197
550-799	26	64	10	137
Powyżej 799 zł	34	52	14	164
Ocena własnych war. mater.				
Złe	12	77	10	335
Średnie	21	65	14	472
Dobre	35	51	14	221
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	23	57	20	62
Raz w tygodniu	21	64	15	547
1-2 razy w miesiącu	23	68	9	173
Kilka razy w roku	18	75	7	158
W ogóle nie uczestniczy	28	63	9	88
Poglądy polityczne				
Lewica	18	76	6	323
Centrum	18	70	12	264
Prawica	37	51	12	213
Trudno powiedzieć	15	61	23	228

Tabela 2. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną **sytuację polityczną** w Polsce?
Czy jest ona:

(%)

	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	6	33	51	10	1026
Płeć					
Mężczyźni	8	32	54	6	486
Kobiety	5	33	48	14	540
Wiek					
18-24 lat	10	34	46	10	147
25-34	6	39	48	7	182
35-44	5	34	55	6	200
45-54	4	33	54	9	195
55-64	7	28	51	13	129
65 lat i więcej	6	27	49	18	174
Miejsce zamieszkania					
Wieś	4	32	50	14	385
Miasto do 20 tys.	7	37	50	7	112
20-100 tys.	9	33	49	9	205
101-500 tys.	7	35	50	8	202
501 tys. i więcej mieszk.	7	28	57	7	123
Wykształcenie					
Podstawowe	6	27	48	19	283
Zasadnicze zawodowe	8	32	52	8	319
Średnie	6	38	50	7	338
Wyższe	3	35	60	2	86
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	4	36	59	1	60
Prac. umysł. niż. szczebla	5	34	53	9	86
Pracownicy fiz.-umysł.	5	43	50	2	78
Robotnicy wykwalifikowani	8	40	47	5	141
Robotnicy niewykwalifik.	0	29	67	4	46
Rolnicy	5	32	58	4	38
Pracujący na własny rach.	5	36	44	15	64
Bierni zawodowo					
Renciści	3	24	52	20	131
Emeryci	9	26	52	14	187
Uczniowie i studenci	16	26	43	15	59
Bezrobotni	9	38	46	7	90
Gospodynie domowe i inni	0	39	46	14	46
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	4	38	51	7	170
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	9	27	63	2	81
sekt. pryw. poza rolnict.	5	37	49	9	237
prywatnym gosp. rolnym	5	31	51	12	57
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	6	32	56	6	117
276-399	4	29	53	14	101
400-549	6	36	48	11	197
550-799	6	35	53	6	137
Powyżej 799 zł	9	31	53	7	164
Ocena własnych war. mater.					
Złe	6	28	55	12	335
Średnie	5	34	51	10	472
Dobre	10	37	45	9	219
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	4	42	34	20	62
Raz w tygodniu	7	33	49	10	546
1-2 razy w miesiącu	4	34	51	11	173
Kilka razy w roku	5	29	59	6	158
W ogóle nie uczestniczy	7	29	57	7	88
Poglądy polityczne					
Lewica	4	31	60	4	323
Centrum	5	34	57	4	262
Prawica	11	35	43	11	213
Trudno powiedzieć	6	31	38	24	228

Tabela 3. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną **sytuację gospodarczą** w Polsce?
Czy jest ona:

	(%)				Liczba osób
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	
Ogółem	7	28	59	5	1026
Płeć					
Mężczyźni	8	31	58	3	486
Kobiety	6	26	60	7	540
Wiek					
18-24 lat	10	36	49	4	147
25-34	10	34	54	3	182
35-44	6	25	66	3	200
45-54	6	29	62	3	195
55-64	0	25	64	11	129
65 lat i więcej	10	21	59	11	174
Miejsce zamieszkania					
Wieś	3	22	68	8	385
Miasto do 20 tys.	5	28	64	3	112
20-100 tys.	8	30	57	5	205
101-500 tys.	13	33	50	4	202
501 tys. i więcej mieszk.	11	39	45	4	123
Wykształcenie					
Podstawowe	5	20	64	11	283
zasadnicze zawodowe	4	30	62	4	319
Średnie	11	34	52	3	338
Wyższe	11	27	62	0	86
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	9	33	58	0	60
Prac. umysł. niż. szczebla	12	31	56	2	86
Pracownicy fiz.- umysł.	7	39	54	0	78
Robotnicy wykwalifikowani	4	33	58	5	141
Robotnicy niewykwalifik.	3	20	76	2	46
Rolnicy	2	14	82	2	38
Pracujący na własny rach.	7	44	45	4	64
Bierni zawodowo					
Renciści	3	14	72	11	131
Emeryci	9	24	59	8	187
Uczniowie i studenci	13	33	44	9	59
Bezrobotni	12	33	49	5	90
Gospodynie domowe i inni	2	28	63	7	46
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	6	34	57	3	170
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	6	34	56	3	81
sekt. pryw. poza rolnict.	8	32	57	3	237
prywatnym gosp. rolnym	2	15	77	6	57
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	8	20	68	5	117
276-399	3	21	68	8	101
400-549	3	24	67	6	197
550-799	9	27	59	5	137
Powyżej 799 zł	16	36	47	1	164
Ocena własnych war. mater.					
Złe	4	18	71	7	335
Średnie	6	30	59	5	472
Dobre	14	41	41	4	219
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	5	28	53	14	62
Raz w tygodniu	6	29	59	6	546
1-2 razy w miesiącu	10	31	56	3	173
Kilka razy w roku	9	23	67	1	158
W ogóle nie uczestniczy	9	32	54	5	88
Poglądy polityczne					
Lewica	3	24	71	2	323
Centrum	7	32	58	2	262
Prawica	12	36	46	6	213
Trudno powiedzieć	8	21	56	15	228

Tabela 4. Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:

	(%)			
	złe	ani dobre, ani złe	dobrze	Liczba osób
Ogółem	33	46	21	1028
Płeć				
Mężczyźni	32	46	23	488
Kobiety	33	46	20	540
Wiek				
18-24 lat	26	41	33	147
25-34	28	47	25	182
35-44	30	47	23	200
45-54	39	44	17	195
55-64	36	45	19	128
65 lat i więcej	35	52	13	175
Miejsce zamieszkania				
Wieś	41	43	15	385
Miasto do 20 tys.	32	48	20	112
20-100 tys.	29	48	23	205
101-500 tys.	27	49	25	202
501 tys. i więcej mieszk.	22	43	35	124
Wykształcenie				
Podstawowe	48	40	11	285
Zasadnicze zawodowe	34	52	13	319
Średnie	21	45	33	338
Wyższe	17	43	40	86
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	9	45	46	60
Prac. umysł. niż. szczebla	9	51	40	86
Pracownicy fiz.- umysł.	26	52	22	78
Robotnicy wykwalifikowani	25	52	22	141
Robotnicy niewykwalifik.	43	51	6	46
Rolnicy	54	39	7	38
Pracujący na własny rach.	23	46	31	64
Bierni zawodowo				
Renciści	54	37	9	131
Emeryci	32	53	15	188
Uczniowie i studenci	22	32	46	59
Bezrobotni	57	29	14	90
Gospodynie domowe i inni	31	56	13	46
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	26	44	31	170
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	18	54	28	81
sekt. pryw. poza rolnict.	23	49	28	237
prywatnym gosp. rolnym	49	48	3	57
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	73	21	6	117
276-399	46	46	8	101
400-549	34	53	13	197
550-799	21	60	19	137
Powyżej 799 zł	9	42	49	163
Ocena własnych war. mater.				
Złe	100	0	0	335
Średnie	0	100	0	472
Dobre	0	0	100	221
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	35	38	27	62
Raz w tygodniu	31	49	20	547
1-2 razy w miesiącu	31	48	21	173
Kilka razy w roku	38	43	18	158
W ogóle nie uczestniczy	36	33	32	88
Poglądy polityczne				
Lewica	26	50	24	323
Centrum	35	44	20	264
Prawica	27	49	24	213
Trudno powiedzieć	45	39	16	228

Tabela 5. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?

(%)

	Poprawi się	Nie zmieni się	Pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	12	44	34	9	1028
Płeć					
Mężczyźni	12	45	33	10	488
Kobiety	12	43	36	9	540
Wiek					
18-24 lat	18	52	22	8	147
25-34	13	54	26	7	182
35-44	12	38	43	8	200
45-54	10	44	41	6	195
55-64	10	36	43	11	129
65 lat i więcej	11	42	29	18	175
Miejsce zamieszkania					
Wieś	8	44	35	12	385
Miasto do 20 tys.	14	46	37	3	112
20-100 tys.	14	50	28	8	205
101-500 tys.	14	43	33	10	202
501 tys. i więcej mieszk.	16	34	42	8	124
Wykształcenie					
Podstawowe	12	39	36	13	285
Zasadnicze zawodowe	13	47	31	10	319
Średnie	11	46	36	7	338
Wyższe	16	44	33	7	86
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	15	48	31	7	60
Prac. umysł. niż. szczebla	12	39	41	8	86
Pracownicy fiz.- umysł.	10	51	33	7	78
Robotnicy wykwalifikowani	13	53	27	7	141
Robotnicy niewykwalifik.	5	38	47	11	46
Rolnicy	2	47	44	7	38
Pracujący na własny rach.	13	40	37	10	64
Bierni zawodowo					
Renciści	14	32	41	13	131
Emeryci	8	45	35	12	188
Uczniowie i studenci	19	49	25	7	59
Bezrobotni	20	48	24	9	90
Gospodynie domowe i inni	12	40	39	9	46
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	13	44	33	9	170
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	12	44	36	8	81
sekt. pryw. poza rolnict.	10	50	34	6	237
prywatnym gosp. rolnym	8	43	43	7	57
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	11	41	36	13	117
276-399	10	41	34	15	101
400-549	8	46	40	6	197
550-799	12	49	32	6	137
Powyżej 799 zł	21	40	28	10	164
Ocena własnych war. mater.					
Złe	7	40	42	11	335
Średnie	10	48	32	9	472
Dobre	25	42	26	7	221
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	17	28	27	27	62
Raz w tygodniu	11	46	34	10	547
1-2 razy w miesiącu	13	45	37	5	173
Kilka razy w roku	12	46	36	6	158
W ogóle nie uczestniczy	18	42	31	9	88
Poglądy polityczne					
Lewica	11	47	41	2	323
Centrum	9	45	39	7	264
Prawica	21	40	25	14	213
Trudno powiedzieć	10	43	27	19	228

Tabela 6. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku **sytuacja gospodarcza** w Polsce:

	(%)				
	poprawi się	pozostanie bez zmian	pogorszy się	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	12	51	26	12	1026
Płeć					
Mężczyźni	13	53	24	9	486
Kobiety	11	48	27	14	540
Wiek					
18-24 lat	21	51	16	12	147
25-34	12	61	15	12	182
35-44	12	54	29	6	200
45-54	11	50	31	8	195
55-64	7	44	31	18	129
65 lat i więcej	10	41	32	17	174
Miejsce zamieszkania					
Wieś	7	46	31	15	385
Miasto do 20 tys.	14	57	24	5	112
20-100 tys.	14	52	22	12	205
101-500 tys.	14	56	21	9	202
501 tys. i więcej mieszk.	18	48	24	10	123
Wykształcenie					
Podstawowe	11	43	29	17	283
Zasadnicze zawodowe	9	53	27	11	319
Średnie	14	54	23	9	338
Wyższe	18	54	21	7	86
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	12	63	15	10	60
Prac. umysł. niż. szczebla	15	52	24	9	86
Pracownicy fiz.- umysł.	11	70	16	3	78
Robotnicy wykwalifikowani	12	54	24	10	141
Robotnicy niewykwalifik.	6	47	31	16	46
Rolnicy	3	52	35	10	38
Pracujący na własny rach.	18	45	30	7	64
Bierni zawodowo					
Renciści	9	42	29	20	131
Emeryci	9	45	34	12	187
Uczniowie i studenci	22	56	10	13	59
Bezrobotni	17	41	27	16	90
Gospodynie domowe i inni	14	60	19	8	46
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	11	61	17	10	170
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	15	52	28	5	81
sekt. pryw. poza rolnict.	12	54	24	10	237
prywatnym gosp. rolnym	4	49	35	12	57
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	12	43	33	12	117
276-399	11	48	28	14	101
400-549	10	52	27	11	197
550-799	9	51	32	7	137
Powyżej 799 zł	22	55	17	6	164
Ocena własnych war. mater.					
Złe	10	42	35	14	335
Średnie	10	56	24	10	472
Dobre	19	53	17	11	219
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	4	52	24	19	62
Raz w tygodniu	12	50	25	13	546
1-2 razy w miesiącu	11	52	29	8	173
Kilka razy w roku	14	49	29	8	158
W ogóle nie uczestniczy	17	56	17	10	88
Poglądy polityczne					
Lewica	10	50	35	6	323
Centrum	11	57	25	7	262
Prawica	17	51	18	14	213
Trudno powiedzieć	10	44	22	23	228